एस नेपालको पंचबर्षिय रणनीतिक योजना

सन् २०१७-२०२२

१. संस्थाको परिचय

सुदूरपश्चिममा बिद्यमान गरिबी, अशिक्षा एबं परम्परागत अन्धबिस्वासको चपेटामा परी पछाडी परेका सीमान्तकृत गरिब, महिला, दलित तथा जनजातिहरुको सीप र क्षमतालाई अभिबृद्धि गरी उनीहरुलाई सामाजिक बिकासको मुलधारमा अग्रसर गराउनको लागि स-शक्तिकरणका क्षेत्रमा युवाहरु (एस) नेपालको स्थापना भएको हो ।

स-शक्तिकरणका क्षेत्रमायुवाहरु (एस) नेपाल २०५९ साल असार ११ गते जिल्ला प्रशासन कार्यालय मंगलसेनमा दर्ता भई समाज कल्याण परिषद्मा आबद्ध भएको सामाजिक गैह्र सरकारी संस्था हो । एस नेपालको केन्द्रिय कार्यलय अछाम जिल्लाको साँफेबगर नगरपालीकामा र कार्यकारी टोलीको कार्यालय कैलालीको धनगढीमा रहेकोछ । एस नेपालले अछाम जिल्लाका २४, कैलालीका तिन र बैतडीको एक गरि जम्मा २८ वटा गाविसहरुमा बिभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिरहेकोछ । अछाम, कैलाली र बैतडी जिल्लामा संचालित बिभिन्न कार्यक्रमहरुवाट ९०७७ घरधुरीका २९६८४ महिला र २७,६३४ पुरुषहरु गरि जम्मा ५७,३१८ जनसंख्या लाभान्वित भएका छन । जस मध्ये दलित महिला १०३२६ दलित पुरुष ९८८२ रहेका छन ।

एस नेपालले स्थापनाकाल देखि नै सुदूरपश्चिमाञ्चल क्षेत्रलाई आफ्नो मुख्यकार्यक्षेत्र बनाई समुदायमा आर्थिक, सामाजिक र नागरिक अधिकारका लागि बिभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिरहेको छ । खासगरी न्युनतम आधारभुत आबश्यक्तामा पहुच नभएकाहरु बिशेषगरी दलित, महिला, फरक क्षमता भएकाहरु र जनजातिहरुको क्षमता अभिबृद्धि गर्न र उनीहरुलाई अधिकारमुखी अबधारणाको माध्यमद्धारा आर्थिक, भौतिक तथा मानबीय बिकासका कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आईरहेको छ । यसका साथसाथै बिभिन्न किसिमका प्रकोप पिडित तथा प्रभावीत ब्यक्तिहरुलाई राहत पुऱ्याउने र अन्य सामाजिक भलाईका कार्यहरुमा पनि एस नेपालले निरुन्तर रुपमा सहयोग गरिरहेको छ ।

२. रणनैतिक कार्यशाला

संस्थागत विकास संजालको सहयोगमा एस नेपालले सन २०१२ मा तयार गरेको रणनीतिक योजनाको पुनरावलोकन गर्दै समय सुहाउदो रणनीतिक योजना तयार गर्न धनगढीमा तीन दिने कार्यशालाको आयोजना गरेको थियो । पंचबर्षिय रणनीतिक योजना तयार गर्न संस्थाका सम्पुर्ण सदस्य एवं बरिष्ठ कर्मचारीहरु गरि जम्मा १३ जनाको सहभागीता रहेको थियो । २०१६ दिसेम्बेर ३० देखि २०१७ जनवरी १ सम्म धनगढीको सुभम आवास गृहमा सम्पन्न भएको रणनीतिक योजना निर्माण कार्यशालाको सहजीकरण

संस्थागत विकास संजाल, ललितपुरका कार्यकारी प्रमुख श्री बालकृष्ण महर्जनले गर्नुभएको थियो ।

३. परिकल्पाना एवं उद्देश्यहरु : एस नेपालको पंचबर्षिय रणनैतीक योजनाको परिकल्पना, लक्ष्य, उद्देश्य आदी यस प्रकार रहेका छन ।

३.१. संस्थाको परिकल्पना

एस नेपालको परिकल्पना “समानतापूर्ण समृद्ध समाज” रहेको छ । संस्थाको आन्तरिक परिकल्पना “सक्षम, सुशासित र समाबेसी एस नेपाल” रहेको छ ।

३.२. ध्येय

बन्चितिकरणमा परेका समुदायको जीवनस्तर सुधारका लागि अधिकारमुखी अवधारणा, क्षमता विकास तथा प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण द्वारा दिगो विकासमा समर्थन पुर्याउने ।

३.३ लक्षित वर्ग

- बन्चितिकरणमा परेका समुदाय (बालबालीका, दलित, महिला र जनजाती)
- भूमिहीन
- फरक क्षमता भएका व्यक्ति
- प्रकोप पिडित
- एचआईभी संक्रमित तथा प्रभावित

३.४. लक्ष्य

- बन्चितीकरणमा परेका समुदायको क्षमता विकास गरि उनीहरुको दिगो जीवनस्तर सुधारका लागि सहयोग गर्ने ।
- बन्चितिकरणमा परेका समुदायहरुलाई बिपत जोखिम न्यूनीकरण तथा अधिकार प्राप्तिका लागि सहयोग गर्ने ।
- एस नेपाललाई दिगो, सुशासित र जनउत्तरदायी हुन सक्षम बनाउने

३.५. मुल्य र मान्यता : एस नेपालका मुल्य मान्यताहरु तपसिल बमोजीम हुनेछन

- प्रतिबद्धता
- अनुशासीत
- समानता
- सहयोगी

- समाबेशी
- शान्ति र सुरक्षा

४. **अवस्था बिश्लेषण :** एस नेपालको बर्तमान अवस्था बिश्लेषण गर्दा यसको सबल र कमजोर पक्ष तथा अवसर र चुनौतीहरुलाई यस प्रकार राख्न सकिन्छ

सवल पक्ष	**कमजोर पक्ष**
• संस्थाको आफ्नै श्रोत केन्द्र । • नीति, नियम, बिधान र निर्देशिकाहरु भएको । • समुदाय र सरोकारवालाहरु संग सुमधुर सम्बन्ध । • समुदायसंग १५ वर्षको कार्य अनुभव । • सक्षम मानव संसाधन । • आफ्नै भौतिक पुर्बाधर भएको । • संस्थाका सदस्यहरु समावेसी भएको । • महिला नेतृत्व भएको । • दस्ताबेजिकरण भएको । • सबल कार्यकारी टोलि । • कार्यकारीणी समितिमा लैंगिक समानता । • पदाधिकारी र कर्मचारीको दुर्घटना बिमा गरिएको । • प्रजातान्त्रिक निर्णय प्रणाली • कार्यकारीणी समितिको बैठक र साधारण सभा नियमत भैरहेको । • लेखा सफ्टवेयरको प्रयोग । • संस्थाको वेबसाइट भएको । • सहयोगी र प्रतिबद्ध कर्मचारीहरु । • संस्थाका उपलब्धिहरुलाई विभिन्न निकायहरुबाट पहिचान र सराह्रना गरिएको ।	• सिमित आर्थिक श्रोत । • धेरै ठाउँमा कार्यालय रहेका कारण अधिक प्रशासनिक खर्च । • राजनैतिक दलहरु संगको पहुचमा कमी । • समय संग संगै परिवर्तन हुन नसकिरहेको । • अपूर्ण कार्यकारी टोलि । • कार्यसमितिले पर्याप्त समय दिन नसकेको । • कार्यकारी टोलिलाइ कार्यसमितिले भन्दा धेरै अधिकार प्रदान । • कार्यसमिति लाइ कम सेवा सुबिधा • अछाममा सिमित कार्यक्षेत्र • दिगोपनको योजना नभएको • पुरुस्कार र दण्ड व्यवस्थाको कम्जोर कार्यान्वयन । • दोश्रो पुस्ताको नेतृत्व तयार नभएको

• संस्थाका कार्यालयहरु विभिन्न कार्यक्षेत्रमा रहेको ।	
अवसर	**चुनौंती**
• संस्थागत विकास संजाल संग सुमधुर सम्बन्ध । • अन्तराष्ट्रिय गैससहरु सुदुर पश्चिममा काम गर्न इच्छुक । • कार्यअनुभव र बिगतको सहकार्यताको आधारमा नयाँ साझेदारी विकास सम्भावना । • संघिय प्रणालीका नयाँ ब्यबस्था । • सुदुर पश्चिममा समाधान गरिनु पर्ने धेरै समस्याहरु भएको । • राज्यको नीति ले स्थानीय संघ संस्थाहरुलाइ प्राथमिकता दिएको ।	• गैसस सम्बन्धि राज्यको नीति र कार्यदिशा स्पस्ट नहुनु । • गैससहरुमा राजनैतिक हस्तक्षेप र अफन्तवाद भैरहेको । • गैससहरु बीच अस्वस्थ प्रतिस्पर्धा । • गैससबीच सहकार्य र समन्वय नहुनु • कर्यछेत्र थोरै हुनु र घट्नु । • एस नेपालका दक्ष जनशक्ति बाहिर जानु । • गैसस प्रति समुदायको नकारात्मक धारणा हुनु र आशा धेरै हुनु

५. संस्थागत संरचना तथा कार्यविधि अनुसुची १ मा राखिएको छ ।

६. दिगोपनाको योजना

- आफ्नै श्रोतको माध्यममा संस्था संचालनमा सहयोग जुटाउने ।
- कर्मचारी र कार्यकारीणी समितिलाई आ आफ्नो दायित्व प्रति प्रेरित गर्ने
- श्रोतकेन्द्रको उचित सदुपयोग गरि आय आर्जन गर्ने । श्रोत केन्द्रलाइ पाहुना गृह, तालिम केन्द्र, सभा समारोह केन्द्रको रुपमा प्रयोग गर्न योजना तर्जुमा गर्ने ।
- कर्मचारी र कार्यकारीणी समितिको दक्षता र सिपको सदुपयोग गरि संस्थाको पहिचान, श्रोत र उनीहरुको उत्प्रेरणामा सहयोग पुराउने ।
- कार्य समितिले अनिवार्य रुपमा संस्थालाइ योगदान दिने ।
- दिगो कोष खडा गरि प्रारम्भिक चरणमा यसलाइ बिउ कोषको रुपमा परिचालन गर्ने ।
- सोध अनुसन्धानकर्ताहरुलाइ सहयोग गरि सो बाफत केहि आर्थिक सहायता लिने ।

७. संस्थाको रणनैतिक उद्देश्यहरु

क) बन्चितीकरणमा परेका समुदायको क्षमता विकास गरि उनीहरुको दिगो जीवनस्तर सुधारका लागि सहयोग गर्ने ।

- सन २०२१ को अन्त सम्ममा तिनवटा जिल्ला (अछाम, बाजुरा र कैलाली) मा बन्चितिकरणमा परेका समुदाय छनौट गरि कम्तिमा पनि थप २५ ओटा गाविसमा जिबनस्तर सुधारका कार्यक्रमहरु संचालन गरि २००० घरधुरीका १०,७०० जनसंख्या लाभान्वित भएका हुनेछन ।
- सन २०२१ को अन्त सम्ममा बन्चितिकरणमा परेका समुदायका लागि क्षमता विकास र जीवनस्तर सुधार गर्न कम्तिमा १० ओटा कार्यक्रम संचालन भएका हुनेछन । यी कार्यक्रम ल २००० घरधुरीक ११,००० जनसंख्या लाभान्वित भएका हुनेछन ।

ख) बन्चितिकरणमा परेका समुदायहरुलाई बिपत जोखिम न्यूनीकरण तथा अधिकार प्राप्तिका लागि सहयोग गर्ने ।

- सन् २०२१ को अन्त्य सम्ममा बन्चितिकरणमा परेका समुदायका कम्तिमा ५०० घरपरिवारका २००० सदस्यहरुले बिपत जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि सिक्षा पाएका हुनेछन ।
- सन् २०२१ को अन्त्य सम्ममा बन्चितिकरणमा परेका समुदायका ५० गाविसका २५०० घरधुरीका कम्तिमा पनि १,५०० व्यक्तिहरुले व्यक्तिगत घटनाहरु पंजीकरण गरि सामाजिक सुरक्षासंग सम्बन्धित सेवा सुविधाहरु सहज रुपमा प्राप्त गरेका हुनेछन ।
- सन् २०२१ को अन्त्य सम्ममा कार्यक्षेत्रमा विभिन्न समूह, संस्था, समितिमा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेसीमा कम्तिमा पनि ५० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ ।

ग) एस नेपाललाई दिगो, सुशासित, जनउत्तरदायी हुन सक्षम बनाउने ।

- २०१८ सम्ममा एस नेपाल संस्थाको नीति नियम, निर्देशिका र आचार संहिताहरु तयार तथा अध्यावधिक गरिएको हुनेछ ।
- एस नेपाललाइ सुशासित, मर्यादित तथा जनउत्तरदायी बनाउनको लागि बार्षिक रुपमा मुख्य सरोकारवालाहरुको सहभागितामा सामाजिक परिक्षण गरि पृष्ठपोषण प्राप्त गरेको तथा कार्यसमितिद्वारा कार्यमूलक अनुगमन बार्षिक रुपमा गरि प्रतिबेदन तयार पारिएको हुनेछ ।

- २०२१ सम्ममा संस्थाको कार्यसमिति, साधारण सदस्य र कर्मचारीहरुको क्षमता बृद्धि गर्दै लैंगिक समानता र समवेशिकरणको सिद्धान्त अनुसार समाबेस गरिएको हुनेछ ।

८. एस नेपालद्वारा अपनाउनुपर्ने रणनीति कार्यान्वयनका लागि कार्ययोजना

क.सं.	क्रियाकलाप	सूचक
उद्देश्य नं. १ : बन्चितीकरणमा परेका समुदायको क्षमता विकास गरि उनीहरुको दिगो जीवनस्तर सुधारका लागि सहयोग गर्ने ।		
१	आधाररेखा सर्वेक्षण गर्ने ।	
२	कार्यक्षेत्र विस्तारका लागि गाविस तथा समुदाय छनौट गर्ने ।	
३	व्यवसायिक योजना तयार गर्ने ।	
४	आर्थिक सहयोग प्रदान गरि श्रोत लगानी गर्न लगाउने ।	
५	समूह, समिति आदिको संस्थागत विकास गर्ने ।	
६	सिपमुलक तालिम, गोष्ठी कार्यशाला तथा अन्तरक्रिया संचालन गर्ने ।	
७	सरोकारवालाहरुसंग श्रोतमा साझेदारीको लागि सहकार्य गर्ने ।	
८	सरोकारवालाहरु संग समन्वय बिस्तार गर्ने ।	
९	सहकारी गठन र क्षमता विकास गर्ने ।	
१०	सहकारीको ब्यबस्थापन र दिगोपनको लागि सहकार्य गर्ने ।	
उद्देश्य नं. २ : बन्चितिकरणमा परेका समुदायहरुलाई बिपत जोखिम न्यूनीकरण तथा अधिकार प्राप्तिका लागि सहयोग गर्ने ।		
१	जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि कार्यक्रम विकास गर्ने ।	
२	जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने ।	
३	रेडियो तथा पत्रपत्रिका मार्फत सूचना प्रसारण गर्ने ।	
४	नागरिक अधिकार र कर्तब्य सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने ।	
५	परामर्श सेवा प्रदान गर्ने ।	
६	बहस पैरवी गर्ने ।	
७	कार्यक्षेत्रमा अभियान संचालन गर्ने ।	
८	गोष्ठी र अन्तरक्रिया गर्ने ।	
९	नागरिक वडापत्र प्रकाशन गर्ने ।	
१०	तालिम, गोष्ठी, अन्तरक्रिया संचालन गर्ने ।	
११	समूह, समितिहरुमा आचार संहिता र नीतिनिर्माण गर्न सहयोग गर्ने (GESI मैत्री)	
१२	संस्थाले संचालन गर्ने सबै कार्यक्रमहरुमा GESI सम्बन्धि	

	छलफल अनिवार्य गराउने (cross cutting issue का रुपमा)	
१३	संस्थामा कार्यरत सदस्य तथा कर्मचारीहरुलाइ GESI सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने ।	
उद्देश्य नं. ३ : एस नेपाललाई दिगो, सुशासित, जनउत्तरदायी हुन सक्षम बनाउने ।		
१	संस्था तथा कार्यक्रमहरुको वार्षिक रुपमा सामाजिक लेखा परिक्षण गर्ने ।	
२	निर्देशिका तथा आचार संहिताको पूर्ण रुपमा पालना गर्ने र गराउने ।	
३	कार्यक्रममा कार्यरत कर्मचारीहरुको कार्यमूलक तथा पेशागत अनुगमन गर्ने, पृष्ठपोषण लिने र दिने ।	
४	मुख्य सरोकारवालाहरुको सहभागीतामा कार्यक्रमहरुको सामाजिक लेखा परिक्षण गर्ने ।	
५	संस्थाको साधारण सदस्यहरुमा ६ जना महिला सदस्य बढाउने जसमा दलित, जनजाति, अपाङ्ग तथा आदिबासी रहनेछन भने कर्मचारी महिला र पुरुष ५०।५० रहनेछन	
६	कार्यक्रमहरुको मुख्य तथा सहायक पदहरुमा समावेशी कर्मचारीहरुको व्यवस्था गर्ने ।	
७	साविकको नियमावली तथा निर्देशिकाहरुलाई अध्यावधिक गर्ने	
८	सुरक्षा निर्देशिका, स्वार्थकोद्वन्द नीति, आपतकालीन उद्धार नीति (EPRP) सवारी साधन को प्रयोग नीति, तालिम हल तथा आवास कक्ष उपयोग नीति, चमेनागृह ब्यबस्थापन नीति हरु तयार गर्ने ।	
९	संस्थागत पहिचानको लागि पोशाक तथा ज्याकेट, ब्याग र टोपी तयार गरि प्रयोगमा ल्याउने ।	

९. रणनैतिक योजनाको अनुगमन र मुल्यांकन

- बार्षिक रुपमा हुने साधारण सभाले रणनैतिक योजनाको प्रगतिको अनुगमन र मुल्यांकन गर्नेछ ।
- प्रत्येक त्रैमासिक रुपमा हुने कार्यसमितिको बैठकले योजनाको पुनरावलोकन गर्नेछ र यसका सिफारिसहरू साधारण सभाको बन्दसत्रमा छलफल गरिनेछ ।
- तेस्रो वर्षमा अध्यावधिक गरिनेछ र प्रत्येक बर्ष प्रगतिको समिक्षा गरिनेछ ।
- अनुगमन र मुल्यांकन अन्तर्वार्ता, समिक्षा बैठक लगायत अन्य बिधिहरु बाट गरिने छ ।
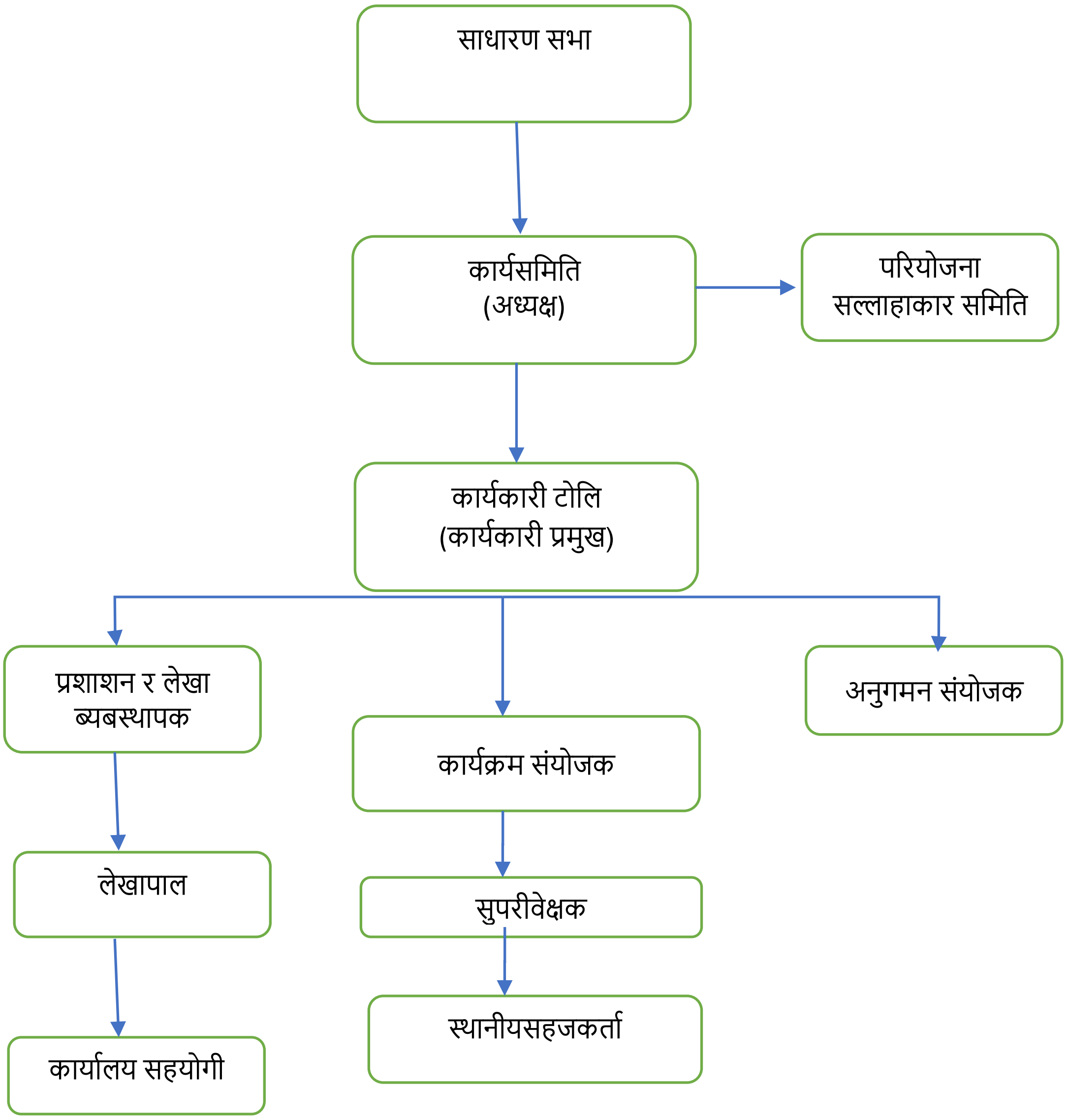
अनुसुची १ संस्थागतसंरचना